

Відділ культури, національностей та релігій
Славутицької міської ради
Славутицька міська централізована
бібліотечна система

***«Уроки пам'яті людської.
Чорнобиль: 35 років потому»***

До 35-річчя Чорнобильської катастрофи

Бібліографічний покажчик

Відділ культури, національностей та релігій
Славутицької міської ради
Славутицька міська централізована
бібліотечна система

***«Уроки пам'яті людської.
Чорнобиль: 35 років потому»***

До 35-річчя Чорнобильської катастрофи

Бібліографічний покажчик

Славутич 2021

Даний бібліографічний покажчик підготовлений відділом бібліотечно-бібліографічного обслуговування Загальноміського бібліотечно-інформаційного центру м. Славутича.

Видання присвячене відзначенню у 2021 році 35-річчя Чорнобильської катастрофи, яка перевернула весь світ.

Посібник складається з таких розділів: «Чорнобиль – гіркий присмак пам'яті», «Чорнобиль: події, наслідки», «Чорнобиль у художній літературі», «Розробки уроків та сценарії», «Чорнобиль у мережі Інтернет», «Чорнобильська катастрофа у кінематографі».

Матеріал розміщений за розділами в алфавітному порядку.

Посібник розрахований на широке коло читачів.

Укладачі:

Панова Л.І., Соловйова Л.О.,
Янченко О.О.

Відповідальна
за випуск:

Портная Н.В.

*Хай стане мир міцним у стократ
Хай над землею чисте небо буде.
Чорнобиль – попередження, набат,
Його уроки людство не забуде.*
М. Луків

Чорнобиль – гіркий присмак пам'яті

Минуло 35 років з моменту аварії на ЧАЕС. Чорнобиль – це мука і трагедія, це подвиг і пам'ять, це наш нестерпний біль.

Серед природних і техногенних катастроф, які сталися упродовж історії людства, Чорнобильська займає особливе місце. Трагічні наслідки її будуть відчувати ще не одне покоління.

Біда, як завжди підкралася непомітно. Ніхто й подумати навіть не міг, що тієї теплої весни, коли так рясно квітували сади, наш край огорне таке лихо. Та й і не лише наш край, а й увесь світ. Адже, можна сказати, від аварії на ЧАЕС пішов новий відлік часу.

Чорнобильська трагедія стала для нас уроком, за який заплачено дорогою ціною. Вона пройняла всі сфери життя – від академічної науки до побуту людського життя. Вона торкнулася долі мільйонів людей. Україну оголошено зоною екологічного лиха.

Справджене похмуре біблійне пророцтво про зірку «Полин» і води, які стануть гіркими, – страшний урок всьому людству – змушує замислитися над мірою відповідальності кожного з нас.

Нехай тяжкі дзвони Чорнобиля відгукнуться в душах кожного з нас співчуттям і милосердям.

Сподіваємось, що наш посібник стане компасом у величезному розмаїтті літератури, присвяченій цій даті.

Чорнобиль: події, наслідки

Книги:

Андржеєвський А. «Чорнобильська бувальщина» / А. Андржеєвський. – К.: Гамазин, 2019. – 156 с.

An arch for Chernobyl (Арки на ЧАЭС) / на англ. яз. – Paris, 2019. – 174 с.

Бородавка А. Куклы Чернобыля: альбом / Антон Бородавка. – К.: Информационно-издательская группа «Восточная проекция», 2008. – 104 с.

Векленко О. Чорнобиль: етюди з натури / О. Векленко; пер. з англ. С. Орлова. – Харків: Вид-во «Ранок»: Фабула, 2019. – 144 с.

Гусев О. П. 25 років віч-на-віч з «Чорнобилем»: Документально-публіцистичний твір / Олег Гусев. – К.: ТОВ ВПЦ «Літопис-XX», 2011. – 624 с.

Гусев О. П. Дамоклів саркофаг: Документально-публіцистична повість / Олег Гусев. – К.: Вид. центр «Друк», 2002. – 288 с.

Гусев О. П. З Чорнобилем ми пов'язані на віки: Документально-публіцистична повість. Том 3 / Олег Гусев. – К.: Видавництво «Варта», 1998. – 224 с.

Гусев О. П. Чорнобиль, біль наш довічний: Документально-публіцистична повість / Олег Гусев. – К.: Видавництво «Золоті ворота», 1996. – 224 с.

Живы пока нас помнят: Воспоминания ликвидаторов / авт.-сост. А. Купный. – Харьков, 2011. – 136 с.

Копчинский Г.А. Чернобыль: О прошлом, настоящем и будущем / Г. А. Копчинский, Н. А. Штейнберг.— К.: Основа-Принт, 2011. – 224 с.

Місце подвигу – Чорнобиль. Вогнеборці Київщини / А. І. Бондаренко, А. В. Козленко та ін. – Суми: ПКП «Еллада S», 2012. – 268 с.

Міхаліцина К. «Реактори не вибухають. Коротка історія Чорнобильської катастрофи» / К. Міхаліцина, С. Дворницький; ілюстрації студії «seri/graph». – К.: Портал, 2020. – 136 с.

Об'єкт «Укриття»: 30 років після аварії: Монографія / В. О. Краснов, А. В. Носовський, В. М. Рудько, В. М. Щербін. – Чорнобиль: Інститут проблем безпеки АЕС, 2016. – 512 с.

Проблеми безпеки атомних електростанцій і Чорнобиля: Науково-технічний збірник. Випуск 23/ За заг. ред. В. М. Щербіна. – Чорнобиль: ІПБ АЕС НАН України, 2014. – 140 с.

Проблеми безпеки атомних електростанцій і Чорнобиля: Науково-технічний збірник. Випуск 24/ За заг. ред. В. М. Щербіна. – Чорнобиль: ІПБ АЕС НАН України, 2015. – 140 с.

Проблеми безпеки атомних електростанцій і Чорнобиля: Науково-технічний збірник. Випуск 25/ За заг. ред. В. М. Щербіна. – Чорнобиль: ІПБ АЕС НАН України, 2015. – 140 с.

Проблеми безпеки атомних електростанцій і Чорнобиля: Науково-технічний збірник. Випуск 26/ За заг. ред. В. М. Щербіна. – Чорнобиль: ІПБ АЕС НАН України, 2016. – 132 с.

30 лет подвига. – Чернобыль: ГСП «Чернобыльская АЭС», 2016. – 40 с.

30 років Чорнобильської катастрофи (огляди): Збірник інформаційно-аналітичних доповідей. – К.: Видавництво КІМ, 2016. – 170 с.

Чорнобильський радіаційно-екологічний біосферний заповідник. – К., 2018. – 17 с.

Статті:

Про деякі питання розвитку територій, що зазнали радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи: Указ Президента України від 10 липня 2019 р. № 512/2019 // Урядовий кур'єр. – 2019. –

12 липня. – С. 10.

Про невідкладні заходи щодо забезпечення екологічної безпеки та підготовку заходів до 35-х роковин Чорнобильської катастрофи: Указ Президента України від 9 грудня 2020 р. № 556/2020 // Урядовий кур'єр. – 2020. – 11 грудня. – С. 4.

Бреус О. Остання кнопка: Розповідь оператора Чорнобильської АЕС Олексія Бреуса, який останнім натиснув на кнопку, намагаючись приборкати сумнозвісний четвертий реактор / О. Бреус // Культура і життя. – 2018. – 19 січня. – С. 25.

Букет Є. «Чорнобильське досьє КГБ»: як влада СРСР назавжди втратила свій авторитет: Про презентацію збірника «Чорнобильське досьє КГБ: Суспільні настрої. ЧАЕС у поставарійний період», яка відбулася у зоні відчуження / Є. Букет // Культура і життя. – 2020. – 10 липня. – С. 1.

Жмудовська О. ЮНЕСКО охоронятиме пам'ять про ЧАЕС: Про включення до Міжнародного реєстру програми ЮНЕСКО «Пам'ять світу» документальної спадщини, комплексу архівних документів, пов'язаних з аварією на Чорнобильській АЕС / О. Жмудовська // Слово Просвіти. – 2018. – 14-20 червня. – С. 1,4.

Москаленко А. Вспоминая жаркий апрель 86-го...: Воспоминания полковника милиции в отставке об аварии на Чернобыльской АЭС 26 апреля 1986 года и эвакуации города Припяти / А. Москаленко // Теледень-Славутич. – 2019. – 3 мая. – С. 5.

Новини з міських нарад: Про розширену онлайн-нараду міського голови Ю. Фомічева з керівниками структурних підрозділів Славутицької міської ради, її виконавчого комітету, комунальних підприємств, на якій було розпочато роботу з підготовки заходів до 35-х роковин Чорнобильської катастрофи // Славутич Інфо. – 2021. – 30 березня. – С. 2.

Савич С. Коварный мирный атом: Об аварии на Чернобыльской атомной станции / С. Савич // Тайны XX века. – 2019. – № 28. – С. 20-21.

Сушко В. Втрата здоров'я та якості життя постраждалих унаслідок Чорнобильської катастрофи. Ризики не подолані // Голос України. – 2019. – 15 січня. – С. 6.

Чорна С. Історики презентували чорнобильське дос'є КДБ: Про презентацію другої книги документів про катастрофу на ЧАЕС «Чорнобильське дос'є КГБ. Від будівництва до аварії», яка відбулася у Чорнобильській зоні відчуження / С. Чорна // Голос України. – 2020. – 25 червня. – С. 16.

Що планується до 35-х роковин Чорнобильської катастрофи?: Про засідання оргкомітету з підготовки та проведення у Славутичі заходів до сумної дати // Теледень-Славутич. – 2021. – 12 лютого. – С. 3.

Чорнобиль у художній літературі

Алексієвич С. Чорнобильська молитва (Хроніка майбутнього) / Світлана Алексієвич; пер. з рос. В. Бойка. – Харків: Фоліо, 2020. – 283 с.

Аккерман Г. Пройти крізь Чорнобиль/ Галя Аккерман; пер. з фр. Петра Таращука. – К.: Либідь, 2018. – 168 с.

Йовенко С. А. Жінка у зоні: Повісті, оповідання, поезії / Світлана Йовенко. – К.: Українські пропілеї, 2016. – 484 с. – (Серія «In

corroge»)

Камиш М. Прогулянка в Зону (Оформляндія) / Маркіян Камиш. – К.: Нора-Друк, 2016. – 128 с.

Камиш М. Чормет: повість/ Маркіян Камиш. – К.: Нора-Друк, 2017. – 160 с.

Костенко Л. Записки українського самашедшого / Ліна Костенко. – К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2018. – 416 с. – (Перлини сучасної літератури).

Сирота Л. М. Припятский синдром: киноповесть/ Любов Сирота. – Полтава: ООО «АСМИ», 2009. – 196 с.

Сирота Л. М. У переходу: лирика, поеми, проза / Любов Сирота. – К.: Вид. дім «Кієво-Могилянська академія», 2013. – 208 с.

Шовкошитний В. Чорнобиль: я бачив: Повість / В. Шовкошитний. – К.: Український пріоритет, 2019. – 328 с.

Яворівський В. Марія з полином наприкінці століття: Роман / В. Яворівський. – Харків: Фоліо, 2016. – 203 с.

Розробки уроків та сценарії

Бароян Л. Людство, зупинись!: Вечір-реквієм, присвячений Чорнобильській трагедії / Л. Бароян // Вісник Чорнобиля. – 2004. – 14 серпня. – С. 4-5.

Вовк О. В. «Чорний біль нашої землі»: Урок позакласного читання / О. В. Вовк // Зарубіжна літ-ра в школі. – 2013. – № 13-14. – С. 48-52.

Грига О. «Німая печаль на вустах України»: Урок до дня Чорнобильської трагедії за поезією Раїси Котик / О. Грига // Дивослово. – 2009. – № 4. – С. 36-37.

Духота Л. Дзвони пам'яті: До річниці Чорнобильської трагедії / Л. Духота // Дивослово. – 1997. – № 3. – С. 55.

Чорнобиль – наша печаль і скорбота: Сценарій вечора, присвяченого 20-й річниці трагедії // Дивослово. – 2006. – № 4. – С. 24-28.

Чорнобиль у мережі Інтернет

Чорнобильська катастрофа [Електронний ресурс]. Вікіпедія: Вільна енцикл. – Електр. дані. – Режим доступу:

https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A7%D0%BE%D1%80%D0%BD%D0%BE%D0%B1%D0%B8%D0%BB%D1%8C%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0_%D0%BA%D0%B0%D1%82%D0%B0%D1%81%D1%82%D1%80%D0%BE%D1%84%D0%B0 –

Назва з екрану. – Дата останньої правки 18.02.2021. – (Дата звернення 22.03.2021).

Заїка О. Аварія на Чорнобильській АЕС: відповіді на поширені запитання (FAQ) [Електронний ресурс] / Олександра Заїка, експертка з енергетичної політики, ГО «Центр екологічних ініціатив Екодія»; Оксана Алієва, координаторка програми «Зміна клімату і енергетична політика», Фонд ім. Г. Бьоля, Бюро Київ-Україна. – Електр. дані. – Режим доступу:

<https://ua.boell.org/uk/2020/05/08/avariya-na-chornobilskiy-aes-vidpovidi-na-poshireni-zapitannya-faq>. – Назва з екрану. – (Дата звернення 22.03.2021).

Чорнобиль [Електронний ресурс] // Атомна енергетика в Україні. – Електр. дані. – Режим доступу: <https://atom.org.ua/?p=151>. – Назва з екрану. – (Дата звернення 22.03.2021).

Про Чорнобильську зону відчуження [Електронний ресурс]. – Електр. дані. – Режим доступу: https://chernobyladventure.com/ua/chernobyl_zone.html. – Назва з екрану. – (Дата звернення 22.03.2021).

Що сталося на ЧАЕС 26 квітня 1986 року: ретроспектива аварії [Електронний ресурс] // BBC NEWS/Україна. – Електр. дані. <https://www.bbc.com/ukrainian/news-52416231>. – Режим доступу: – Назва з екрану. – (Дата звернення 22.03.2021).

Інформаційні матеріали до річниці аварії на Чорнобильській АЕС [Електронний ресурс] // Український інститут національної пам'яті. – Електр. дані. – Режим доступу: <https://uinp.gov.ua/informacivni-materialy/zhurnalistam/informacivni-materialy-do-richnyci-avariyi-na-chornobylskiv-aes>. – Назва з екрану. – (Дата звернення 22.03.2021).

Фільми про Чорнобиль : від хронік у перші дні аварії на ЧАЕС до серіалу «Чорнобиль» [Електронний ресурс] // Нове українське кіно. – Електр. дані. – Режим доступу: <https://www.cinema.in.ua/filmy-pro-chornobyl/>. – Назва з екрану. – (Дата звернення 22.03.2021).

Чорнобильська катастрофа – в Україні вшановують ліквідаторів трагедії ЧАЕС [Електронний ресурс] // Youtube. – Електр. дані. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=Op4h7imMxXo>. – Назва з екрану. – (Дата звернення 22.03.2021).

Чорнобильська катастрофа у кінематографі

«У суботу»(2011): <https://cutt.ly/OtZZtST>

«Метелики»(2013): <https://cutt.ly/AtZLaYm>

«Чорнобильська трагедія: люди в тоталітарній імперії. 1 серія»(2017): <https://cutt.ly/ptZZhug>

«Чорнобильська трагедія: люди в тоталітарній імперії. 2 серія»(2017): <https://cutt.ly/otZZzek>

«Земля Забуття»(2011): <https://cutt.ly/wtZL7WI>

«Чорнобильська трагедія – біль України»(2017): <https://cutt.ly/stZL8um>

«Голоси Чорнобиля»(2016): <https://cutt.ly/mtZL6dP>

«Лазуровий пил. Чорнобиль»(2016): <https://cutt.ly/OtZLrgR>

«Розщеплені на атоми»(2016): <https://cutt.ly/rtZLLAO>

«Чорнобиль. За хвилину до катастрофи»(2005): <https://cutt.ly/btZLTzM>

The Best Documentary. Chernobyl Documentary (2016): <https://cutt.ly/ItZLmiT>

The story of Chernobyl's New Safe Confinement (2019): <https://cutt.ly/FtZLQ7c>

«Чорнобиль. Точка часу»(2016): <https://cutt.ly/gtZLttg>

The Real Chernobyl / «Справжній Чорнобиль»(2019): <https://cutt.ly/YtZL9uK>

«Аврора». Фільм Оксани Байрак (2006):
https://www.youtube.com/watch?v=X_ohuHmlD00.

«Двері» (2008). Короткометражка ірландського виробництва за книгою Світлани Алексієвич «Монологи про життя, написані на дверях. Спогади Миколи Фомича Калугіна»:
<https://www.youtube.com/watch?v=bZbqBtw3qIo>.

«Чорна квітка». Україна (2016):
<https://www.youtube.com/watch?v=HKVUsoQjJv4>.

Зміст

Чорнобиль – гіркий присмак пам'яті.....	3
Чорнобиль: події, наслідки.....	4
Чорнобиль в художній літературі.....	9
Розробки уроків та сценарії.....	10
Чорнобиль у мережі Інтернет.....	11
Чорнобильська катастрофа у кінематографі.....	13